

EEN BEZOEK AAN DE ARCHIEVEN VAN DE NVBS

Het geheim van station Amersfoort

Naast de ingang van het station zit een onopvallend deurtje. Als je wordt binnengelaten kom je met de trap of lift in de kelders onder het station. Hier bevindt zich het hoofdkwartier van de NVBS: Nederlandse Vereniging van Belangstellenden in het Spoor- en tramwegwezen. Terwijl de ene na de andere trein het station binnendert, leidt conservator Erwin Voorhaar me rond.

door INGELIES VERMEULEN

De NBVS is een vereniging voor spoorfanaten. Er zijn overal in het land afdelingen waar treinliefhebbers samenkomen om hun hobby met elkaar te delen. Onder station Amersfoort zit het hoofdkantoor. Hier vind je de archieven, de bibliotheek en de winkel. Op deze maandag werken vrijwilligers aan het archief. De vele schenkingen van foto's en treinkaartjes worden gecatalogiseerd. Enkele mannen zijn bezig aan hun eigen spoorproject, variërend van het naoorlogse Zwitserse materieel tot het buurttrammetje tussen Amersfoort en Zeist. Verdiept

in hun eigen onderwerp, kijken ze toch allemaal het raam uit wanneer de trein uit Apeldoorn binnenrijdt. Erwin Voorhaar geeft leiding aan het beschrijven en digitaliseren van het materiaal. 'Ik ben van plan meer de boer op te gaan met de bijzondere collectie van de NVBS. De

Boven: Evert van Laar, beheerder documentatie spoorwegen Nederland, bekijkt een dienstregeling van 1880 (foto: Erwin Voorhaar).

collectie is ook zeker het promoten waard. Dit is een van de grote bronnen op het gebied van de spoorgeschiedenis, met haar vele foto's van het Nederlandse spoor, materieeltekeningen, spoorkaarten en vervoersbewijzen van allerlei tijden en plaatsen.'

DE EERSTE JAREN

Hoe is de NVBS ontstaan? Rond 1925 raakte een aantal schooljongens uit Hilversum in de ban van de spoorwereld. Het was een spannende tijd voor treinfanaten. Door fusies bestond het locomotiefpark uit veel verschillende series en de netlengte had een maximum bereikt. De jongens ruilden foto's en bekeken samen de verschil-

lende treinseries. Onverwachts kwamen ze op station Amersfoort een ander groepje treingeïnteresseerden tegen; daarmee was de kiem voor de NVBS gelegd. Sinds de oprichting in 1931 verzamelen actieve leden spoor- en tramwegdocumentatie. Velen van hen schonken of legateerden later hun verzameling. Hierdoor kwam de vereniging geleidelijk in het bezit van een omvangrijke collectie. Op dit moment zijn er zestien deelverzamelingen, die elk beheerd wordt door een deskundige vrijwilliger.

SPOORVERZAMELINGEN

De collecties van de NS bevinden zich in Het Utrechts Archief en bij het Spoorwegmuseum. Maar ook de NVBS heeft een belangrijk spoorarchief. Erwin laat me zijn schatten zien: 'Dit is bijvoorbeeld de *Opgave van het tijdsverloop der verschillende ritten van Haarlem naar Amsterdam van den 1e juny tot en met den 15e july 1840*. Ook hebben we de *Locomotiefkronieken 1892-1921*, waarin de levensloop van alle HIJSM-locs uit die jaren beschreven staat. Kijk, het *Album van locomotieven en tenders* van de NCS, HIJSM en de NS. Heel bijzonder zijn ook deze *BVS*, de bedieningsvoorschriften van stations en baanvakken.'

De locomotievenloods te Amersfoort, circa 1935. Een voorbeeld uit de fotocollectie van de NVBS.

Ingelies Vermeulen is medewerker van *Op het spoor!* en partner van otte+vermeulen kunstprojecten.

PERSOONLIJKE PLAKBOEKEN

Boeken over het railvervoer verschenen pas op grote schaal vanaf de jaren zeventig. Voorheen was de gemiddelde spoorliefhebber aangewezen op ansichtkaarten. Dat zijn dikwijls fraaie stukken, gesierd met de trein of vooral het stationsgebouw; ze werden vanaf 1900 op grote schaal verstuurd. Iedere treineliefhebber begon een eigen plakboek vol krantenknipsels en ansichtkaarten. Veel van die plakboeken eindigden uiteindelijk in de collectie van de NVBS.

TENTOONSTELLING

Voor de voorbereidingen van de tentoonstelling *Op het spoor! 150 jaar met de trein* kregen Katjuscha Otte en ik van het onderzoeksteam veel medewerking van de vrijwilligers van de NVBS. Erwin ziet het als een manier om zijn collectie te promoten: 'Een samenwerkingsproject zoals dit past precies in mijn straatje.' In de afgelopen maanden hebben we heel wat uren 'onder de grond' doorgebracht. Geen vraag zo gek, of de spoormannen en één spoorvrouw wisten er wel raad mee. Het heeft ons fotomateriaal, boeken en vooral veel verhalen opgeleverd. Die zijn allemaal in de tentoonstelling en in deze *Kroniek* verwerkt.

Het documentatiecentrum is open op iedere eerste en derde zaterdagmiddag en iedere derde donderdagavond. Er zijn excursies en jongerenactiviteiten. Leden ontvangen het maandblad *Op de Rails*. Een proefnummer is aan te vragen via www.nvbs.com.